

Kedves Mesemondók, Szülők és Pedagógusok!

A felkészülés elősegítéséhez rövid javaslatot állítottunk össze azon szempontokból, melyek szerint a zsűri a résztvevők előadását értékeli.

Ebben Dr. Forrai Ibolya és Raffai Judit néprajzkutatók útmutatásait felhasználtuk fel.

A választás megkönnyítéséhez mellékelünk egy irodalom jegyzéket, melyet ajánlunk szíves figyelmükbe, a változatosság kedvéért.

A versenyhez jó felkészülést és sok örömet kívánunk a jelentkezőknek!

Ajánlott irodalom:

Sebestyén Ádám: Bukovinai székely népmesék I-IV. Szekszárd 1979-85.

Dégh Linda: Kakasdi népmesék I-II. Budapest 1995.

Kelemen Zoltán: Tolna megyei székely népmesék, Szekszárd 1964.

Kovács Ágnes: Eltáncolt papucsok, Móra Kiadó 1974.

Kóka Rozália: Katyika meg Matyika, Sas Kiadó Budapest 2002.

Kóka Rozália: Kicsi kégyó királyfi-, Fehérlófia meselemez és hangkazetta Hungaroton Kiadó, Budapest 1989-1992.

Kóka Rozália: Egy asszon két vétkecskéje, Timp Kiadó, Budapest 2002.

Sebestyén Imre Dezső, Kovács Gergely: Tündér Erzsébet, Rézbong Kiadó 2005.

Raffai Judit: A magyar mesemondás hagyománya. Útmutató mesemondók, pedagógusok és minden népmesekedvelő számára. Népmesetár sorozat, Hagyományok Háza, Budapest, 2004.

A zsűri általános értékelési szempontjai

A beszéd, a mesemondás, alkotás. Ennek az alkotói folyamatnak részese a hallgatóság, aki a maga módján értékeli a mesemondó teljesítményét. Mégis, szükség van a versenyek esetén zsűrizésre, értékelésre, hiszen nincs egyéb mód a mesemondók megmérettetésére.

A teljesítmények objektív értékelésére az alábbi szempontokat használja a zsűri, melynek segítségével talán kevésbé lesz szubjektív a bírálata.

Előadás: 1-10 pont

1/ Tartalom

Szöveg - választás, tudás-értés, meseszerkezet megtartása, mesei formulák és fordulatok, csattanók stb.

2/ Egyéni invenciók

Improvizálás - aktualizálás - modernizálás

3/ Nyelvi eszközök:

Köznyelv vagy nyelvjárás; szókészlet és kiejtés egységes, következetes

4/ Beszéd és mímelés (gesztusok)

Tiszta artikulálás, természetes beszédritmus és hanglejtés, szünetek, hangsúlyok; a gesztusok a gyerekeknél természetesen élénkebbek, felnőttek esetében visszafogottak;

5/ Előadásmód

Stílus és technika: eleven, élvezetes, figyelmet megtartó – fiatalos, öreges, férfias stb.; állva, ülve, járkálva stb. mesélő

Javaslat a felkészüléshez:

1. Csak az meséljen, aki szereti és élvezi a mesemondást!

A hagyományos közösségek aktív meseörzői, a "mesélő ember" típusához tartozók ma is megtalálhatók. Ők azok, akiknek mindig van hallgatóságuk, akik az élet mindennapi mozzanatait képesek úgy előadni, hogy előadásukban élvezhető, emlékezetes történetekké szerveződnek, amíg mások előadásában csupán unalmasnak tűnő sztorik maradnak.

2. A bukovinai székel nyelvjárás ismerete stílusossá teszi az előadást.

3. *Hagyományos előadásmódban* való mesélés (nyugodt, kimért, méltóságteljes, kevés gesztus és mimika által kísért). Természetesen a mesemondó saját temperamentumának, egyéniségjegyeinek megfelelően.

4. Mindenki találhat magához illő mesét!

A mesélő adottságai - életkora, egyénisége, ízlése - határozzák meg a mese kiválasztását, és ne a pedagógus, a felkészítő elképzelései! A pedagógus feladata a megfelelő műfaj és szöveg ajánlása. A gyerekek életkora és neme meghatározza a mese műfajának, és ebből adódóan terjedelmének a megválasztását - egy óvodás például szívesen mond rövid állatmeséket vagy hazugságmeséket, általános iskolás lányok már hosszabb tündérmesék vagy novellamesék elmondására is vállalkoznak, míg a fiúk ugyanebben a korosztályban inkább a tréfás meséket szeretik.

5. Amennyiben lehetséges, *ne az "agyonsépelet" meséket válasszuk*, keressünk a rengeteg gyűjtött és publikált anyagból kevésbé ismert, keveset hallott meséket.

6. *Válasszuk el a felnőtteknek szóló mesélést a gyerekeknek való meséléstől!* Főként kicsi gyerekek szájába ne adjunk számukra még érthetetlen, nem egyszer sikamlós szövegeket!

A mesemondó színpadi előadáskor is természetes testhelyzetben mondja el a mesét. A hagyományos mesemondók általában ülve meséltek, viszont a tartalomhoz igazodva egyes részeken felálltak és eljátszottak egyes mozdulatokat. Ülő helyzetben is gesztikuláltak. Ilyenkor az arckifejezésük, fej-, kéz-, láb- és testmozgásuk követte a mese eseményeit, segítve a mondanivaló hangsúlyozását, a cselekmény érzelmi aláfestését. Az előadott szöveg ilyenfajta, gesztusokkal való kiegészítése segíti a mesehallgatót a mese vizuális befogadásában. Egy mesén belül ugyanazok a kézmozdulatok időnként, adott szövegformulák újbóli előfordulásával megismétlődnek. Ugyanez a helyzet tapasztalható néhány tárgy, személy, jelző szövegbeli ismétlődésekor.

7. Mindig az egész mesét mondjuk, mondassuk el!

A mese kerek egész, nem szabdalható szét!

Szépirodalmi alkotásokat előadva gyakran előfordul, hogy egy mű egy-egy részletét tanulja meg az előadó. A népmeséket nem lehet "feldarabolni", ha nincs idő hosszabb mesére, vagy olyan kisgyerekeknek kell szöveget választani, aki még nem képes memorizálni terjedelmesebb szövegeket, inkább rövidebb tréfás vagy hazugságmesét, illetve rövidebb variánsokat válasszunk, esetleg egy típuskombináció olyan részét, amely önmagában is megáll.

8. Korra, nemre, egyéniségre tekintettel válasszunk mesét!

A tévesztés, a memóriazavar áthidalása

Ha gyakorlatlan mesemondó kerül nagyobb hallgatóság elé, a lámpaláz vagy a pillanatnyi memóriazavar miatt előfordulhat, hogy megakad a mesélésben, eltéveszt egy fordulatot, előbbre hoz egy későbbi eseményt, stb. Ezek természetes tévesztések, de ha nem "belülről", tartalomból kiindulva, hanem szó szerint tanulta be a szöveget, kínos helyzetbe kerülhet, mert nem tud továbblépni, a bekezdést, esetleg az egész mesét újra kell kezdenie. Természetesen a hagyományos mesélés során is előfordult tévesztés, ilyenkor a mesélő nyugodtan elgondolkodott egy pillanatra, kijavította magát, a kihagyott részt elmondta, valahogy így kezdve: "El is felejtettem, előbb még a hídhhoz ment a...", "De még ezek előtt..." majd újra felvette a megakadás előtti "fonalat", valahogy így: "De hogy szavamat ne felejtsem....". Alkalmazzuk nyugodtan ezeket a formulákat!

9. Szabad kommunikálni a közönséggel!

A szó szerinti betanulás egyik hátránya az, hogy megöli a mesélést élővé tevő rögtönző elemeket. Hiszen a jó mesemondó olykor improvizál is, ilyenkor beépíti a körülötte zajló eseményeket, meséjébe szövi a környezetében előforduló személyeket, tárgyakat, még a hangokat, fényeket is. Kommunikálni próbál a környezetével, "kiszól" a meséből. A mesemondást ugyanis a hallgatóság figyelme is befolyásolja. Más típusú, a mese menetétől független az a kiszólási forma, mikor a mesemondó a mesemondást - pillanatokra - megszakítva reagál a körülötte levő dolgok valamelyikére, például tüsszentésre. Az ilyenfajta közönséghez szólásnak, kapcsolatteremtésnek is helye van a közösségi vagy színpadi mesemondásban.

10. Próbáljunk elszakadni a szöveg szó szerinti visszaadásától és élővé tenni az előadást.

11. A viseletben való megjelenés nem követelmény, de mindenképpen emeli az előadás és az egész rendezvény színvonalát.